

Een rede tot de gemeente en het verloren schaap

Ik heb mijn gebroken geweepte weer gevonden. U kent het wel: zo'n piepklein geweepte. Dat ik toen ik 25 was droeg als symbool van een pacifistische levenshouding - ook zonder voor de volle honderd procent te weten, of mijn principes het te allen tijde zouden houden. Maar een enkele keer komt het voor, dat ik het, al is het maar onder mijn jas, zomaar behoefte heb het weer op te spelden. Als het aansteken van een kaars, een stilte, een groet.

Het was na de aanslag in Barcelona dat ik opnieuw naar dat geweepte kijken moest.

Een week daarvoor hadden mijn twee zoons haast nog tickets gekocht om daarheen te gaan.

Ze zijn niet afgereisd, maar je bekijkt de beelden dan toch met andere ogen.

Twee kinderen die - 6 en 9 jaar - de moord op Theo van Gogh meemaakten. Niet op televisie maar bij het oversteken van de straat. Die eerste dichtbij met maar 1 slachtoffer, waar in andere steden nog een reeks aanslagen op volgen zou. Je vergeet het niet. De chaos. Kinderen die zo schrokken, omdat volwassenen zo schrokken, die anders toch altijd de wijste en de rustigste zijn.

De oudste die na het gesprek met slachtofferhulp in de klas nog dagen bezig was met zijn klasgenootje Fatima, staat me bij: een meisje dat zo huilen moest, omdat iedereen nu weer zou denken dat Marokkanen het hadden gedaan. Wat erg voor haar, zei hij. Terwijl de jongste vooral bang was dat zijn vader niet meer thuis zou komen uit het buitenland omdat het overal in de wereld nu wel oorlog leek. Het zijn maar kleine effecten op een kleine schaal. En toch zeggen ook wij thuis je nooit door angst te laten leiden. Kijk wie je vrienden zijn, in hoeveel vrede de meeste mensen samen kunnen leven. Gelukkig nog altijd.

Intussen spraken de Verenigde Naties Amerika aan op de interventies in Syrië waarbij zoveel burgerslachtoffers vallen en riepen ze tot pauze op. Zoals gebeurt door de Saudische overheid in Yemen, door de Indiase in Kashmir. Op zoveel plekken in de wereld maar wij doen ook mee. Het is wie begint, maar ook wie terugslaat of zelfs intervenueert. Wie wapens gebruikt, maar ook wie ze levert. Het denken: wij tegen zij. Het zit in machtsverhoudingen en economische. In wie heeft en niet heeft en tenslotte is het ook nog in religie, hoeveel compassie daarin ook verborgen mag zijn.

Deze week ontving Karen Armstrong aan de VU waar ik studeerde een eredoctoraat. Karen Armstrong, die over die compassie van de grote religies veel geschreven heeft, maar ook over geweld en fundamentalisme, die eveneens in alle grote godsdiensten voorkomen. Waarbij steeds weer opvalt hoe politieke gronden, bezit en maatschappelijke onevenredigheid tussen mensen veel eerder aanleiding zijn voor geweld en vijands-denken dan religie zelf. "I am uncomfortable in my privileged situation", zei Karen Armstrong, die ook de uitspraak van de profeet Mohamed aanhaalde, dat als je kunt slapen terwijl een ander honger heeft, er iets aan de hand moet zijn. Met vele anderen samen van allerlei religieuze achtergrond ontwierp zijn het "handschrift van compassie". Haar is vaak teveel begrip verweten voor bijvoorbeeld de Islam, maar wat een moed in te zoemen op de goede kern die bij zovelen aanwezig is. De gouden regel "behandel anderen zoals jezelf wilt worden bejegend".

Recht te doen aan het goede dat elke religie in zich heeft, hoe vaak het ook door zowel aanhangers als buitenstaanders is misverstaan.

Wat mij trof in het verhaal van Mattheus, dat ik in de dagen van Barcelona juist aan het bekijken was, dat op het oecumenisch leesrooster staat voor vandaag en in veel kerken dus klinken zal, is de persoonlijke benadering. Als iemand kwaad in de zin heeft, *tegen je zondigt*, praat erover. Eerst twee aan twee zonder een ander erbij: praat mét hem, niet óver hem.. Pas als dat niet lukt met anderen samen, dan pas in een groter gezelschap en zo door.

Wat een voorzichtige stappen worden hier genomen. Alsof je je kind beschermt: we praten eerst maar even samen. Het doel is dan ook niet elkaar te laten vallen, maar te behouden. Het lijkt haast juridische taal die Mattheus gebruikt als hij zegt, dat wat we op aarde ontbinden ook in de hemel ontbonden zal zijn. Taal die misschien niet helemaal meer begrijpelijk is voor ons, maar die vooral lijkt te waarschuwen hoe langdurig en haast niet te herstellen de gevolgen kunnen zijn. Als de verbinding zoekraakt. Al houdt hij het omgekeerde ook voor mogelijk dat wat wij binden ook duurzaam kan zijn.

Wat een zorg spreekt hier om de lange duur. Mattheus verbindt deze woorden van Jezus met oude joodse woorden: "Waar twee mensen samen zijn, en de woorden van de Thora zijn de hunne, dan is de Levende in hun midden". Zo zit heel Mattheus in elkaar. Ook de verhalen van Jezus helemaal geworteld in het eerste testament en in de Thora. Woord en daad. Wat zeg je en wat doe je ermee. Zoals het 'heb je vijand lief, de vreemdeling' telkens opnieuw wordt gewogen en omgedraaid zodat zelfs de weinig hartelijke suggestie iemand die onbuigzaam is tenslotte als een heiden te behandelen of als een tollenaar, in een ander verhaal zomaar weer omgedraaid kan worden, want waarom zou je een heiden niet kunnen liefhebben of een tollenaar? Wat jij niet wilt dat u geschiedt – het is inderdaad een gulden regel, die inderdaad telkens opnieuw onze waarheden omkeren kan.

De hele tekst is ingekaderd tussen twee andere verhalen van Jezus. Ervoor dat van de goede herder over de 100 schapen waar er eentje van kwijt is geraakt, waarover mijn oudste broer eens vertelde dat hij vroeger altijd huilen moest, vooral als dat ene schaapje weer gevonden werd.

Erna staat een fragment waarin Petrus vraagt, hoe vaak je dan wel zou moeten vergeven. Er wordt wel doorgedacht!

Moet je een terrorist dan kunnen vergeven? Het recht moet toch ook zijn loop hebben? – houd me ten goede: ik denk dat ook! Maar wat een mildheid spreekt uit deze teksten en inspanning elkaar vast te houden.

Het zal je kind van 17 zijn, meegevoerd door anderen via internet of anders. Misschien niet eens om het kwade te doen, maar iets goeds misschien wel in zijn ogen - een kind nog.

Ik hoef niet eens zo heel diep te graven in de herinneringen uit mijn studententijd om terug te vinden hoe wij pacifistisch waren, maar soms ook heftig tegelijk. Vol idealen, maar ook niet slap willen zijn. Hoe we vonden dat je ook partij moest durven kiezen om niet afzijdig te blijven. Onszelf een weg banend op zoek naar een eigen identiteit de straat opgingen en goddank ging het goed. Ik herinner me nog hoe links geweld, zoals dat van Baader-Meinhof en de Rote Armee Fraktion even verwarrend als appellerend kon zijn. Zelfs de Duitse politieke theoloog Gollwitzer had in Berlijn ook interesse. Je bent 17 of 20 of 25 en wie beschermt je. Wie zorgt dat op het internet correctie mogelijk is. En wie geeft het voorbeeld als Noord Korea en Trump het al niet kunnen - wie voert dan het gesprek?

Al het hele jaar staat een rede na de aanslagen in Brussel me bij. Een samenvatting zullen we er zo van horen. Later werd het een boekje "Jihad van de liefde". Tóen was het direct en zo uit het hart. Vredelievende en verbindende taal vinden in zo'n situatie, zelf zei hij erover dat hij het misschien wel juist kon omdat hij zo woedend was. Is dat ook door anderen te leren, dat woede zich niet alleen in geweld hoeft te vertalen?

Zo sprak een man uit Molenbeek. Beter dan een ander het zou kunnen zeggen. Ook zulke dingen staan op internet. Ik zie mijn gebroken geweertje en steek een kaars aan. Voor al die mensen die met liefde durven blijven kijken, hoe het de wereld ook vergaat. En voor onze kinderen, maar dan wel alle kinderen.

Juut Meijer

Gelezen: Mattheus 18, 15-20